

Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego i jego wpływ na kształt nadzoru bankowego na świecie*

Mariusz Koterwas

Od wielu już lat systemy bankowe podlegają ciągłym przemianom. Fakt ten wiąże się z koniecznością dostosowania się do zmieniających się warunków gospodarowania, pojawianiem się nowych instrumentów finansowych, co prowadzi do materializowania nowych zagrożeń dla stabilności i bezpieczeństwa funkcjonowania banków. Prace nad projektami zmian podejmowane są zarówno na poziomie banku, jak i kraju oraz na poziomie międzynarodowym. Ten ostatni szczebel jest szczególnie ważny ze względu na fakt, że warunkuje pozostałe. Szczególnie zasłużył się tu Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego, o którym w ostatnich latach coraz częściej pisze się w prasie fachowej. Spowodowane jest to jego nowymi propozycjami, które w niedługim czasie mają zostać wprowadzone w systemach bankowych. Czym jest ta instytucja, dlaczego wywołuje fale dyskusji oraz jakie są przyczyny respektowania jej postanowień, postaram się wyjaśnić poniżej.

Rys historyczny

Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego (zwany niżej także Komitetem) powstał jako Bazylejski Komitet Uregulowań i Nadzoru Praktyk Bankowych¹ pod koniec 1974 r. Założyli go prezesi banków centralnych państw należących do Grupy Dziesięciu – G10². Było to następstwem występujących wówczas

poważnych perturbacji na rynkach walutowych i bankowych³. Wynikały one z kryzysu naftowego w 1973 r. oraz z będącego jego następstwem tzw. recydingu, który polegał na tym, że kraje eksportujące ropę naftową zaczęły lokować swój majątek na rynku międzynarodowym. Środki te były przeznaczone również na pożyczki dla krajów, które popadły w trudności w wyniku kryzysu naftowego. Doprowadziło to do wzrostu wolumenu handlu zagranicznego. W procesie tym pośredniczyły oczywiście duże banki, niemogące znaleźć możliwości ekspansji na rynkach krajowych. Skutkiem tego była intensyfikacja ich aktywności międzynarodowej, a w konsekwencji powstanie nowych rodzajów ryzyka. W ramach działań prewencyjnych zaostrzano przepisy krajowe, jednak starania te okazały się niewystarczające – banki wymykały się spod nadzoru krajowego poprzez tworzenie oddziałów zagranicznych lub banków afiliowanych (stowarzyszonych). Szczególnym problemem okazały się właśnie owe banki afiliowane, które służyły zwiększeniu skali działalności grupy bankowej bez zwiększania kapitału własnego (zakładano je bez wcześniejszego pozyskania nowego kapitału). Czynnikiem potęgującym to negatywne zjawisko był brak jednolitych wymagań kapitałowych w różnych krajach⁴. Dlatego postanowiono podjąć współpracę międzynarodową. Pierwsze zebranie Komitetu odbyło się w lutym 1975 r. Od tamtego czasu spotkania odbywają się regularnie – trzy lub cztery razy do roku. Komitet obraduje przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych, w którego skład wchodzi prezesi banków centralnych funkcjonujących w krajach należących do G-10.

* Artykuł powstał na podstawie *History of the Basel Committee and its membership*. Basel Committee on Banking Supervision, marzec 2001 r. oraz aktualnych informacji zawartych na stronie www.bis.org.

¹ Zwany też był Komitetem Cooka – od nazwiska pierwszego prezesa.

² Grupę G10 tworzyły wówczas: Belgia, Francja, Holandia, Japonia, Kanada, Luksemburg, RFN, Stany Zjednoczone, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy.

³ Upadł wówczas Bankhaus Herstatt w Zachodnich Niemczech.

⁴ Szerzej na ten temat pisze M. CUREVIĆ: *Nadzór bankowy w krajach zachodnich*. „Bank” nr 10/1994, s. 44-46.

Tabela 1 Instytucje reprezentowane w Bazylejskim Komitecie ds. Nadzoru Bankowego

Kraj	Instytucja
Anglia	Bank Anglii (<i>Bank of England</i>) Komisja ds. Usług Finansowych (<i>Financial Services Authority</i>)
Belgia	Narodowy Bank Belgii (<i>National Bank of Belgium</i>) Komisja Finansów i Bankowości (<i>Banking and Finance Commission</i>)
Francja	Bank Francji (<i>Bank of France</i>) Komisja Bankowa (<i>Banking Commission</i>)
Hiszpania	Bank Hiszpanii (<i>Bank of Spain</i>)
Holandia	Bank Holandii (<i>The Netherlands Bank</i>)
Japonia	Bank Japonii (<i>Bank of Japan</i>) Agencja Nadzoru Finansowego (<i>Financial Supervisory Agency</i>)
Kanada	Bank Kanady (<i>Bank of Canada</i>) Biuro Nadzoru nad Instytucjami Finansowymi (<i>Office of the Superintendent of Financial Institutions</i>)
Luksemburg	Komisja Nadzoru nad Sektorem Finansowym (<i>Surveillance Commission for the Financial Sector</i>)
Niemcy	Bundesbank (<i>Deutsche Bundesbank</i>) Federalne Biuro Nadzoru Bankowego (<i>Federal Banking Supervisory Office</i>)
Stany Zjednoczone	Bank Rezerwy Federalnej (<i>Federal Reserve Board</i>) Bank Rezerwy Federalnej w Nowym Jorku (<i>Federal Reserve Bank of New York</i>) Urząd Kontrolera Waluty (<i>Office of the Comptroller of the Currency</i>) Federalna Korporacja Ubezpieczeń Depozytów (<i>Federal Deposit Insurance Corporation</i>)
Szwajcaria	Szwajcarski Bank Narodowy (<i>Swiss National Bank</i>) Szwajcarska Federalna Komisja Bankowa (<i>Swiss Federal Banking Commission</i>)
Szwecja	Riksbank (<i>Sveriges Riksbank</i>) Komisja Szwedzkiego Nadzoru Bankowego (<i>The Swedish Financial Supervisory Authority</i>)
Włochy	Bank Włoch (<i>Bank of Italy</i>)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *History of the Basel Committee and its membership. Basel Committee on Banking Supervision, marzec 2001 r.*

Tabela 2 Prezesi Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego

Okres prezesury	Nazwisko i funkcja
2003 –	J. Caruana Prezes Banku Hiszpanii
1998 – 2003	W.J. McDonough Prezes i Dyrektor Naczelny Banku Rezerwy Federalnej w Nowym Jorku
1997 – 1998	T. de Swaan Dyrektor Naczelny Banku Holandii
1993 – 1997	T. Padoa-Schioppa Wicedyrektor Naczelny Banku Włoch
1991 – 1993	E. G. Corrigan Prezes Banku Rezerwy Federalnej w Nowym Jorku
1988 – 1991	H. J. Muller Dyrektor Naczelny Banku Holandii
1977 – 1988	W. P. Cooke Dyrektor Banku Anglii
1974 – 1977	G. Blunden Dyrektor Naczelny Banku Anglii

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *History of the Basel Committee and its membership. Basel Committee on Banking Supervision, marzec 2001 r.*

Członkami Komitetu Bazylejskiego są przedstawiciele Belgii, Francji, Hiszpanii⁵, Holandii, Japonii, Kanady, Luksemburga, Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Szwecji, Wielkiej Brytanii oraz Włoch. Kraje te reprezentowane są przez banki centralne oraz instytucje formalnie odpowiedzialne za nadzór bankowy, w przypadku gdy nie zajmuje się tym bank centralny danego kraju (tabela 1). Od 1 maja 2003 r., prezesem Komitetu jest Jaime Caruana, prezes Banku Hiszpanii (tabela 2).

Komitet tworzy płaszczyznę regularnej współpracy w zakresie nadzoru między należącymi do niego państwami. Początkowo przedmiotem dyskusji była tylko współpraca w zakresie zmniejszenia luk w nadzorze, jednak z czasem rozmowy rozszerzyły swój zakres i objęły potrzebę głębszego zrozumienia nadzoru bankowego oraz poprawy jego jakości na całym świecie. Cele ten miały i mają być osiągnięte poprzez:

- wymianę informacji,
- zwiększenie efektywności technik międzynarodowego nadzoru bankowego,

⁵ Została zaproszona do członkostwa w Komitecie w lutym 2001 r.

– ustanowienie minimalnych standardów nadzorczych na obszarach, gdzie jest to wskazane.

Bazyilejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego nie ma żadnej ponadnarodowej władzy, a wydawane przezeń zalecenia nie mają charakteru przymusowego – Komitet nie ma kompetencji ustawodawczych. Są to raczej standardy nadzoru, porady, rekomendacje najskuteczniejszych praktyk. Komitet oczekuje jednak, że władze w poszczególnych krajach podejmą kroki w kierunku wprowadzenia tych standardów do szczegółowych przepisów, które są przystosowane do uwarunkowań danego kraju. W tym celu stale poszukuje poparcia i zaangażowania banków centralnych we własne inicjatywy. Ponieważ w skład Komitetu wchodzi również przedstawiciele instytucji nie będących bankami centralnymi, decyzje i inicjatywy Komitetu pociągają za sobą również zaangażowanie władz pozostających poza grupą banków centralnych. W ten sposób Komitet wspomaga konwergencję podstawowych podejść i standardów w krajach stosujących się do jego zaleceń, bez bezpośredniego włączania się w proces harmonizacji ich nadzoru bankowego.

Cele nadrzędne

Jak już wspomniałem, priorytetowym celem Komitetu jest minimalizacja luk w nadzorze w skali międzynarodowej. Ma to nastąpić na skutek przestrzegania dwóch zasad:

- żadne zagraniczne przedsięwzięcie bankowe nie powinno wymknąć się spod nadzoru,
- nadzór powinien być odpowiedni do ryzyka związanego z danym rodzajem działalności.

W maju 1983 r., Komitet wydał dokument Zasady nadzoru nad zagranicznymi placówkami bankowymi (*Principles for the Supervision of Banks' Foreign Establishments*), który sankcjonował zasady wspólnego nadzoru prowadzonego przez kraj macierzysty i kraj „gościnnie” nad oddziałami zagranicznymi banków i ich środkami, bankami afiliowanymi oraz spółkami *joint venture*. Dokument ten jest skorygowaną wersją aktu z 1975 r., znanego jako Konkordat (*Concordat*), którego zakres został znacznie rozszerzony i zmieniony, tak by uwzględniał zmiany rynkowe oraz przyjęte w 1978 r. zasady skonsolidowanego nadzoru nad międzynarodowymi grupami bankowymi. W kwietniu 1990 r. wydano do niego suplement, który miał udoskonalić wymianę ważnych informacji między nadzorcami bankowymi w różnych krajach. W czerwcu 1992 r. część zasad Konkordatu z 1983 r. została przekształcona w Minimalne Standardy Nadzoru nad Międzynarodowymi Grupami Bankowymi oraz Przedsiębiorstwami Transgranicznymi, które przedstawiono władzom nadzorczym do konsultacji, a potem – w lipcu 1992 r. – opublikowano. Komitet stale pracuje nad mechanizmem wprowadzania tych standardów.

W wyniku międzynarodowej współpracy w zakresie nadzoru bankowego Komitet zgromadził informacje na temat podejścia nadzoru w wielu krajach do zagranicznych jednostek bankowych. Zbadał przeszkody w efektywnym nadzorze, wypływające z różnych regulacji w zakresie tajemnicy bankowej, i przestudiował procedurę autoryzacji nowych zagranicznych jednostek bankowych. W październiku 1996 r. wydał raport prezentujący sposoby przewyższania przeszkód we wprowadzeniu efektywnego nadzoru skonsolidowanego nad międzynarodowymi bankami. Został on poparty przez 140 krajów uczestniczących w Międzynarodowej Konferencji Nadzoru Bankowego w czerwcu 1996 r. W wielu z nich nastąpił znaczny postęp we wprowadzaniu efektywnego nadzoru skonsolidowanego.

Zasady efektywnego nadzoru

Jednym z najważniejszych w dorobku Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego jest zalecenie Podstawowe zasady efektywnego nadzoru bankowego (*Core Principles for Effective Banking Supervision*). Powstało ono pośrednio na skutek szczytu w Lion, który odbył się w czerwcu 1996 r. W jego wyniku prezydenci państw należących do G7 wydali komunikat wzywający Komitet do udziału w pracach na rzecz wzmocnienia nadzoru w krajach rozwijających się (*emerging markets*). Prace i konsultacje z wieloma nadzorcami z krajów nienależących do G-10 podjęto już kilka lat wcześniej⁶, czego efektem było wydanie w 1997 r. powyższego zalecenia. Prezentuje ono 25 kroków niezbędnych do osiągnięcia efektywnego systemu nadzoru. Zostały one podzielone na siedem grup.

1. Wstępne warunki efektywnego nadzoru bankowego

Zasada 1

Jednostka sprawująca nadzór bankowy powinna być niezależna operacyjnie i mieć odpowiednie środki. Nadzór bankowy powinien być usankcjonowany prawnie. W szczególności przez literę prawa powinny być określone jego uprawnienia do licencjonowania instytucji bankowych oraz ciągłego nadzoru nad nimi, jak również do kontroli przestrzegania przepisów prawnych i bezpieczeństwa działalności. Nadzór powinien być chroniony prawnie. Konieczne jest określenie ram dla wymiany informacji między nadzorcami oraz ochrony ich poufnego charakteru.

⁶ W pracach uczestniczyli bezpośrednio przedstawiciele Komitetu, a także Chile, Chin, Hongkongu, Meksyku, Republiki Czeskiej, Rosji i Tajlandii. Ponadto z pracami związane były Argentyna, Brazylia, Indie, Indonezja, Korea, Malezja, Polska, Singapur i Węgry.

2. Licencjonowanie i struktura

Zasada 2

Wyraźnie powinny być określone oraz kontrolowane czynności, jakie może wykonywać instytucja bankowa, a także użycie słowa „bank” w nazwie instytucji.

Zasada 3

Nadzór powinien mieć prawo ustalania kryteriów oraz odrzucania wniosków o utworzenie banków w przypadku ich niespełnienia. Proces licencjonowania powinien obejmować co najmniej ocenę struktury własnościowej banku, rady nadzorczej i zarządu, planu operacyjnego, mechanizmu kontroli wewnętrznej oraz planu finansowego, włączając bazę kapitałową. W przypadku gdy proponowanym właścicielem lub jednostką macierzystą jest bank zagraniczny, wymaga na jest zgoda nadzoru kraju macierzystego.

Zasada 4

Nadzór bankowy powinien mieć prawo rozpatrywania i odrzucania propozycji przenoszenia znacznej własności lub udziałów kontrolnych w istniejących bankach na rzecz osób trzecich.

Zasada 5

Nadzór bankowy powinien mieć prawo ustanawiania kryteriów rozpatrywania przejęć innych jednostek lub inwestycji oraz upewniania się, czy powstałe w wyniku tego nowe powiązania lub struktury nie narażają banku na większe ryzyko lub nie utrudnią efektywnego nadzoru.

3. Regulacje i wymogi ostrożnościowe

Zasada 6

Nadzór bankowy powinien ustalić minimalne wymogi dotyczące adekwatności kapitałowej obowiązujące banki. Powinny one odzwierciedlać ryzyko obejmujące działalność banków oraz definiować składniki kapitału z uwzględnieniem ich zdolności do absorbowania strat. W przypadku banków aktywnych na rynku międzynarodowym obejmujące je wymogi kapitałowe muszą być nie mniejsze niż te określone w Umowie Kapitałowej.

Zasada 7

Istotną częścią systemu nadzorczego jest ocena polityki banku, praktyk i procedur związanych z udzielaniem kredytów oraz dokonywaniem inwestycji, jak również ocena ciągłego zarządzania portfelem kredytowym i inwestycyjnym.

Zasada 8

Nadzór bankowy musi być przekonany, że banki ustalają właściwą politykę, praktyki i procedury oceny

jakości aktywów, adekwatności odpisów na rezerwy z tytułu kredytów nieregularnych oraz przestrzegają ich.

Zasada 9

Nadzór bankowy powinien być pewien, że banki mają systemy informacji zarządczej, które umożliwiają kierownictwu identyfikację koncentracji ryzyka, oraz ustalić limity ostrożnościowe w celu ograniczenia ryzyka banku wobec pojedynczych kredytobiorców lub grup powiązanych ze sobą kredytobiorców.

Zasada 10

W celu zapobiegania nadużyciom wynikającym z kredytowania podmiotów powiązanych, nadzorcy bankowi muszą wprowadzić wymogi udzielania kredytów powiązanych ze sobą spółkom i osobom prywatnym w sposób obiektywny i w ściśle określonym zakresie. W celu ograniczenia ryzyka tego typu kredyty takie powinny być efektywnie monitorowane. Powinny być prowadzone również inne działania ograniczające tego typu ryzyko.

Zasada 11

Nadzór bankowy powinien być pewien, że banki prowadzą odpowiednią politykę i stosują adekwatne procedury identyfikacji, monitoringu i kontroli ryzyka kraju oraz transferu w przypadku międzynarodowej działalności kredytowej i inwestycyjnej, jak również utrzymują odpowiednie rezerwy związane z takim ryzykiem.

Zasada 12

Nadzór bankowy musi być przekonany, że bank ma systemy, które odpowiednio mierzą, monitorują i kontrolują ryzyko rynkowe. Nadzór powinien mieć uprawnienia do ustalania określonych limitów lub obciążeń kapitału z tytułu narażenia na ryzyko rynkowe, jeśli jest to uzasadnione.

Zasada 13

Nadzór bankowy powinien być pewny, że proces zarządzania ryzykiem w bankach jest przejrzysty, umożliwia identyfikację, pomiar, monitoring i kontrolę istotnych rodzajów ryzyka, a tam, gdzie to konieczne, utrzymanie rezerw kapitałowych na ich pokrycie.

Zasada 14

Nadzorcy bankowi powinni określić czy banki dysponują kontrolą wewnętrzną adekwatną do charakteru i skali ich działalności. Mechanizmy tej kontroli powinny wyraźnie precyzować zakres delegowanych uprawnień i obowiązków; zabezpieczania aktywów; niezależny audyt wewnętrzny i zewnętrzny oraz funkcje wykorzystywane do oceny stosowania się banku do mechanizmów kontrolnych oraz odpowiednich praw

i przepisów; rozdzielać funkcje, które wiążą się z zaciąganiem zobowiązań w imieniu banku, wypłacaniem środków oraz księgowaniem jego aktywów i pasywów, uzgodnienia tych procesów;

Zasada 15

Nadzór bankowy musi określić, czy banki stosują odpowiednią politykę, praktyki i procedury, w tym dotyczące postępowania wobec klienta, które promują etyczne i profesjonalne zachowania w sektorze finansowym, jak również czy zapobiegają wykorzystaniu banków do przestępstw.

4. Metody ciągłego nadzoru bankowego

Zasada 16

Efektywny nadzór bankowy powinien składać się z inspekcji prowadzonej na miejscu oraz „za biurka”.

Zasada 17

Nadzór bankowy powinien mieć regularny kontakt z kadrą zarządzającą banku oraz rozumieć operacje danej instytucji.

Zasada 18

Nadzór bankowy powinien dysponować środkami gromadzenia, badania i analizy raportów przygotowanych dla nadzoru oraz raportów statystycznych przekazywanych przez banki zarówno indywidualnie, jak i w formie skonsolidowanej.

Zasada 19

Nadzór bankowy powinien mieć możliwość niezależnej weryfikacji informacji nadzorczych za pośrednictwem kontroli bezpośrednich oraz zewnętrznych audytorów.

Zasada 20

Istotnym elementem nadzoru bankowego jest zdolność do nadzoru nad grupami bankowymi na zasadach skonsolidowanych.

5. Wymogi informacyjne

Zasada 21

Nadzorczy bankowi muszą być pewni, że każdy bank prowadzi odpowiednią ewidencję, zgodną z jednolitymi zasadami i praktyką księgową, umożliwiającą nadzorczy uzyskanie prawdziwego i obiektywnego obrazu sytuacji finansowej banku oraz rentowności jego działalności, oraz iż bank regularnie publikuje sprawozdania finansowe, które obiektywnie odzwierciedlają jego sytuację.

6. Formalne uprawnienia nadzoru

Zasada 22

Nadzorczy bankowi muszą dysponować środkami nadzorczymi odpowiednimi, by wyegzekwować postę-

powanie naprawcze ze strony banków w sytuacji, gdy banki nie spełniają wymogów ostrożnościowych (takich jak minimalne współczynniki adekwatności kapitału), kiedy naruszają regulacje lub gdy istnieje jakiegokolwiek inne zagrożenie dla deponentów. W skrajnych wypadkach nadzór powinien mieć możliwość wycofania licencji bankowej lub rekomendowania jej wycofania.

7. Bankowość transgraniczna

Zasada 23

Nadzorczy bankowi muszą prowadzić globalny nadzór skonsolidowany nad aktywnymi w skali międzynarodowej organizacjami bankowymi, odpowiednio monitorować i stosować normy ostrożnościowe wobec wszystkich rodzajów działalności prowadzonej przez te organizacje, w pierwszej kolejności wobec ich oddziałów, jednostek typu joint ventures oraz podmiotów zależnych.

Zasada 24

Kluczowym elementem nadzoru skonsolidowanego jest ustanowienie kontaktów i wymiany informacji z różnymi nadzorcami, w pierwszej kolejności z władzami nadzorczymi kraju gospodarza.

Zasada 25

Nadzorczy bankowi muszą wymagać, aby lokalne operacje banków zagranicznych były prowadzone według tak samo wysokich standardów, jak jest to wymagane od instytucji krajowych, oraz muszą mieć uprawnienia do wymiany informacji potrzebnych nadzorcami kraju macierzystego tych banków w celu prowadzenia skonsolidowanego nadzoru ostrożnościowego⁷.

Zasady te zostały pozytywnie przyjęte przez szefów nadzorów większości państw świata, a następnie we wrześniu 1997 r., na spotkaniu Banku Światowego oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego w Hongkongu zyskały poparcie ministrów finansów oraz szefów banków centralnych z ponad 100 krajów.

Stworzenie tych zasad miało na celu harmonizację systemów finansowych i nadzoru na całym świecie, jak również pomoc dla krajów rozwijających się w budowie stabilnego systemu bankowego i finansowego. Wprowadzenie zasad ma pozytywne skutki w postaci możliwości zaistnienia banków na rynkach międzynarodowych, podwyższenia ratingu kraju, a tym samym obniżenia kosztu kapitału pozyskiwanego na rynkach międzynarodowych.

Należy jednak zwrócić uwagę, że prezentowane zalecenia stanowią jedynie minimum, są punktem odniesienia dla nadzorów poszczególnych krajów. W wie-

⁷ Core Principles for Effective Banking Supervision. Basel Committee on Banking Supervision, wrzesień 1997 r.

lu przypadkach, by wprowadzić Podstawowe zasady efektywnego nadzoru w warunkach finansowych danego kraju, konieczne jest przedsięwzięcie dodatkowych środków.

Po zatwierdzeniu Podstawowych zasad w 1997 r. podjęto wiele działań mających na celu ich wdrożenie. Utworzono nawet specjalną grupę Liaison⁸. Pierwszym krokiem była ocena stopnia zgodności rozwiązań w danym państwie z zaleceniami (leży ona w gestii danego kraju; Komitet może ją tylko wspomagać). Było to konieczne z uwagi na fakt, że w wielu krajach obowiązywały już zasady stworzone przez Komitet lub podobne. Dla ułatwienia oceny stopnia zgodności dotychczasowych rozwiązań i wprowadzenia Podstawowych zasad w październiku 1999 r. Komitet ogłosił Metodologię podstawowych zasad (*Core Principles Methodology*). Była ona odpowiedzią na mnogość interpretacji (nie zawsze trafnych), które pojawiły się w praktyce, co zrodziło potrzebę ich ujednoczenia. Dokument ten tłumaczy potrzebę wprowadzenia zasad nadzoru, prezentuje warunki niezbędne do prawidłowej oceny zgodności funkcjonowania systemów bankowych i ich nadzoru z Zasadami oraz szczegółowo określa podstawowe i dodatkowe kryteria dla poszczególnych Zasad⁹.

Adekwatność kapitałowa

Tematem najczęściej poruszonym przez Komitet w ostatnich latach jest adekwatność kapitałowa. Już we wczesnych latach 80., Komitet zaniepokoił się, że w większych międzynarodowych bankach współczynnik wypłacalności spadał, podczas gdy ryzyko transakcji międzynarodowych wzrastało. Postanowił wówczas powstrzymać swoistą erozję standardów kapitałowych oraz dążyć do silniejszej konwergencji standardów mierzenia adekwatności kapitałowej. Zaowocowało to powstaniem metody opartej na wagach. Komitet stwierdził, że istnieje silna potrzeba stworzenia międzynarodowej umowy, niezbędnej do wzmocnienia międzynarodowego systemu bankowego, która jednocześnie doprowadziłaby do wyrównania konkurencji (wynikającej z różnic w wymogach kapitałowych w poszczególnych krajach).

W następstwie komentarzy odnoszących się do opublikowanego w grudniu 1987 r. dokumentu konsultacyjnego, w czerwcu 1988 r. Komitet zatwierdził i przekazał bankom zalecenia dotyczące systemu pomiaru kapitału, znane jako Bazylejska Umowa Kapitałowa (*Basel Capital Accord*). Zakładała ona wprowadzenie do końca 1992 r. wymogu współczynnika wy-

placalności na poziomie 8%.

Umowa ta jest wprowadzana nie tylko w państwach będących członkami Komitetu, lecz również w innych, w których funkcjonują aktywne międzynarodowo banki. We wrześniu 1993 r. wydano oświadczenie, że banki we wszystkich państwach należących do G-10 spełniają 8% wymóg.

Umowa z 1988 r. była jednak tylko początkiem – przez następne lata ewoluowała. Już w październiku 1991 r. wniesiono poprawki mające na celu większe doprecyzowanie definicji zabezpieczeń oraz rezerw na stracone kredyty; definicje te mogłyby zostać wykorzystane do obliczania adekwatności kapitałowej. W kwietniu 1995 r. wniesiono kolejne poprawki – ich celem było rozpoznanie efektów dwustronnego nettingu ekspozycji bankowych. W kwietniu 1996 r. ukazał się kolejny dokument, który miał wyjaśnić, jak członkowie Komitetu zamierzali rozpoznać efekt wielostronnego nettingu.

Komitet podjął również kroki, by udoskonalić stworzoną przez siebie strukturę kapitału poprzez rozszerzenie jej zasięgu na wszystkie rodzaje ryzyka (w Umowie z 1988 r. skupiono się na ryzyku kredytowym). W styczniu 1996 r., w rezultacie kolejnych konsultacji, wydał następną poprawkę (miała zostać wprowadzona do końca 1997 r.). Dotyczyła ona ryzyka rynkowego płynącego z utrzymywania przez banki pozycji otwartych w dewizach, dłużnych papierach wartościowych, akcjach, towarach handlowych i opcjach. Co ważniejsze, poprawka ta umożliwiła bankom stosowanie modelu *Value-at-Risk* (VaR) do kalkulowania wymogów kapitałowych płynących z ryzyka rynkowego, zamiast metody standardowej. Model ten został poddany surowym wymogom ilościowym i jakościowym.

Pracując nad pakietem związanym z ryzykiem rynkowym, Komitet zajął się również kwestią wpływu tego ryzyka na rynek papierów wartościowych. Pracom tym przyświecał zamysł, by tworzone regulacje były stosowane w niebankowych instytucjach finansowych.

W czerwcu 1999 r. Komitet przedstawił propozycję nowej struktury pomiaru adekwatności kapitałowej. Nowa Bazylejska Umowa Kapitałowa¹⁰ (*The New Basel Capital Accord*) jest bardziej obszerna i złożona niż Umowa z 1988 r. Jest to wynikiem wysiłków Komitetu zmierzających do stworzenia struktury bardziej wrażliwej na ryzyko, zawierającej wiele nowych opcji mierzenia zarówno ryzyka kredytowego, jak i operacyjnego. W najprostszej formie ta bardziej wrażliwa na ryzyko struktura, jest tylko nieznacznie bardziej złożona niż proponowana w Umowie z 1988 r. Ponadto, w Nowej Umowie Komitet uwydatnia rolę procesu nadzorczego

⁸ Składa się z nadzorów bankowych krajów zarówno należących, jak i nienależących do grupy G-10 oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego.

⁹ Kryteria te pochodzą z dokumentu *Core Principles for Effective Banking Supervision*, Basel Committee on Banking Supervision, wrzesień 1997 r. oraz innych dokumentów Komitetu.

¹⁰ Towarzyszą jej następujące dokumenty konsultacyjne: *Assets Securitisation, Operational Risk, Principles for the Management and Supervision of Interest Rate Risk, The Internal Rating-Based Approach, The Standardised Approach to Credit Risk, Pillar 2 (Supervisory Review Process), Pillar 3 (Market Discipline)*.

i dyscypliny rynkowej jako zagadnień komplementarnych wobec minimalnych wymogów kapitałowych. Zdaniem Komitetu, kompleksowość nowej struktury pomiaru adekwatności kapitałowej jest naturalnym odbiciem postępu w sektorze bankowym. Jest to również odpowiedź sektora na Umowę z 1988 r.

Nowa Umowa została przyjęta bardzo dobrze, stąd w styczniu 2001 r. opublikowano pakiet konsultacyjny, znacznie rozszerzający propozycję sprzed dwóch lat. Struktura ta składa się z trzech filarów:

- minimalnych wymogów kapitałowych będących rozszerzeniem i rozwinięciem zasad z 1988 r.,
- nadzoru nad adekwatnością kapitałową i procesem oceny wewnętrznej,
- dyscypliny rynkowej mającej wzmocnić wymianę informacji oraz zachęcić do stosowania bezpiecznych praktyk bankowych.

Pierwszy filar zawiera definicję kapitału, wskaźniki zagrożenia ryzykiem oraz zasady określające poziom wymaganego kapitału odpowiedniego do stopnia zagrożenia ryzykiem. Drugi z kolei określa warunki efektywnego nadzoru, które mają umożliwić wczesne reagowanie władz nadzorczych na wszelkie perturbacje i podejmowanie działań prewencyjnych. Filar trzeci stanowi wzmocnienie dwóch pozostałych, ma dostarczać bankom mocnych bodźców do prowadzenia przez nie działalności w sposób bezpieczny, rozsądny i wydajny.

Komitet jest przeświadczony, że te trzy filary stanowią podstawę efektywnej struktury kapitałowej. Nowa Umowa Kapitałowa ma sprawić, by wymogi kapitałowe bardziej odzwierciedlały ponoszone ryzyko, oraz zdefiniować i umiejscowić pośród innych instrumentów ograniczających ryzyko innowacje, które pojawiły się w ciągu ostatnich lat (np. sekurytyzacja aktywów). Wprowadzane zmiany mają wynagradzać oraz kontrolować ulepszenia w procesie oceny ryzyka, a jednocześnie dostarczać zachętę do dalszego postępu. Ma temu służyć m.in. wprowadzenie oprócz standardowej metody pomiaru ryzyka także metody wewnętrznych ratingów¹¹ (*IRB – Internal Rating Based Approach*), która polega na zastosowaniu przez banki wewnętrznych systemów ocen pomiaru ryzyka.

Do konsultacji na temat Nowej Umowy zaproszono nie tylko banki, lecz również wszystkie zainteresowane strony. Przewidywanym pierwotnie terminem wprowadzenia Umowy w życie był 2004 r. Jednak po pierwszej fali entuzjazmu eksperci w wielu krajach przystąpili do konfrontacji z praktyką i weryfikacji treści, czego efektem są pakiety konsultacyjne i kolejne modyfikacje Nowej Umowy.

W kwietniu bieżącego roku ukazał się trzeci dokument konsultacyjny, będący wynikiem burzliwych dys-

kusji prowadzonych przez fachowców z całego świata. Ostatnim krokiem do stworzenia kolejnego dokumentu konsultacyjnego było sporządzenie *Third Quantitative Impact Study*¹² (*QIS 3*). Poszczególne kraje określają w nim swoje preferencje i założenia dotyczące wyliczania kapitału regulacyjnego w świetle Nowej Umowy Kapitałowej; oraz związane z nim komentarze banków, przekazane do Komitetu w grudniu 2002 r. W październiku 2002 r. ukazał się również dosyć istotny, z racji wzrostu znaczenia instrumentu oraz problemów z jego usankcjonowaniem, Drugi dokument roboczy dotyczący podejścia do sekurytyzacji aktywów (*Second Working Paper on the Treatment on Asset Securitizations*)¹³. Do Komitetu stale napływają komentarze na temat wyżej wymienionych dokumentów. Do dnia 28 marca 2003 r. w owych listach¹⁴ najczęściej wskazywano na:

- konieczność doprecyzowania pojęć, które często nie ujmują zagadnienia we właściwy sposób (np. definicja sekurytyzacji skupia się na jej stronie prawnej, podczas gdy banki zainteresowane są sprecyzowaniem aspektu ekonomicznego);
- potrzebę złagodzenia wymagań dotyczących sekurytyzacji aktywów (wymogi kapitałowe w przypadku aktywów sekurytyzowanych nie powinny być większe, niż gdyby nie były sekurytyzowane) oraz doprecyzowania tego zagadnienia, bowiem brak jasnych reguł i wysokie koszty spowodują znaczne osłabienie tego dynamicznie rozwijającego się dziś rynku;
- zbyt skomplikowanie przepisów dla „małych i średnich jednostek”;
- brak możliwości powrotu do prostszej metody wyliczania kapitału regulacyjnego po wprowadzeniu metody zaawansowanej;
- konieczność zastosowania odpowiednich okresów przejściowych i stopniowego wprowadzania nowego systemu;
- potrzebę korekty wag ryzyka;
- zagadnienie równowagi konkurencyjnej, która może zostać zakłócona przez wprowadzenie Nowej Umowy;
- powstające skomplikowane metody pomiaru ryzyka przy braku takich metod jego ograniczania;
- konieczność bardziej wnikliwego zbadania wpływu wprowadzenia nowych zasad, przepisów na gospodarkę globalną oraz instytucje finansowe.

Wcześniej, jeszcze w 2002 r., pojawiły się znacznie bardziej pesymistyczne komentarze¹⁵. Twierdzono, że rozwiązania Nowej Umowy Kapitałowej są zbyt skom-

¹¹ Występuje w dwóch odmianach: „podstawowej” i „zaawansowanej”.

¹² *Third Quantitative Impact Study*. Basel Committee on Banking Supervision, październik 2002 r.

¹³ *Second Working Paper on the Treatment on Asset Securitizations*. Basel Committee on Banking Supervision, październik 2002 r.

¹⁴ Komentarze dostępne są na stronie <http://www.bis.org/bcbs/qis/qis3.htm>.

¹⁵ *Basel II can't be all things to all banks if it is to be achievable*. „The Banker”, sierpień 2002 r.; *Can Basel II be made to work?* „The Banker”, sierpień 2002 r.

plikowane i mogą doprowadzić do nierównego traktowania instytucji kredytowych. Pojawiły się głosy, że w Stanach Zjednoczonych nowe przepisy zostaną wprowadzone tylko w bankach aktywnych międzynarodowo. Z kolei jeśli w Europie zostaną wprowadzone we wszystkich jednostkach, to europejskie banki znajdą się w niekorzystnej sytuacji, wynikającej z konieczności gromadzenia wyższego – niż banki amerykańskie – kapitału regulacyjnego. Poruszono także kwestię wprowadzenia jednolitej metody *IRB* – rodzi się tu obawa, że jeśli dokona tego większość dużych jednostek, a okaże się ona nietrafna, zaowocuje to załamaniem międzynarodowego rynku finansowego.

Nowej Umowy obawiają się również banki z krajów rozwijających się. Stosując metodę standardową, znajdują się bowiem w sytuacji niekonkurencyjnej wobec banków używających metody *IRB*, a tym samym rezerwujących mniej kapitału regulacyjnego.

Wszystkie te problemy i obawy Komitet stara się rozwiązać nieustannie pracując nad Nową Umową Kapitałową, zapoznając się z nadsyłanymi propozycjami i komentarzami. Obecnie termin wprowadzenia został przesunięty na koniec 2006 r. lub początek 2007 r., przy czym sama Umowa ma zostać sfinalizowana do końca trzeciego kwartału 2003 r.

Inne prace

Oprócz prac nad Konkordatem i jego modyfikacjami, trwających od początku funkcjonowania Komitetu, opracował on i wydał dokumenty dotyczące m. in. nadzoru nad bankowymi pozycjami walutowymi, zarządzania kredytowaniem międzynarodowym, zarządzania pozycjami pozabilansowymi, zabezpieczania przed wykorzystaniem systemu bankowego do działań przestępczych, nadzoru nad dużymi ekspozycjami, zarządzania ryzykiem transakcji pochodnych, zasad rachunkowości, jawności informacji oraz nadzoru właścicielskiego. W ostatnich latach zajmował się natomiast m. in. ryzykiem operacyjnym (zarządzanie¹⁶, zasady ujawniania informacji, bieżące doświadczenia oraz próby zmian). Oprócz tego Komitet prowadził konsultacje w sprawie audytu wewnętrznego, relacji między nadzorem a audytorami zewnętrznymi¹⁷, procedur pogłębionej analizy klienta¹⁸ oraz bankowości elektronicznej¹⁹. Zajmował się również problemami związanymi z bieżącymi wydarzeniami²⁰. Głównym

przedmiotem zainteresowań Komitetu pozostają jednak różne aspekty Umowy Kapitałowej. Prace nad nimi podejmowane są w podkomitetach, składających się z ekspertów w danej dziedzinie. Część prac prezentuje tabela 3.

Współdziałanie z innymi instytucjami

Komitet współpracował z Międzynarodową Organizacją Komisji Papierów Wartościowych (International Organisation of Securities Commissions – IOSCO). Zaowocowało to powstaniem od 1995 r. 10 wspólnych raportów (dotyczących zarządzania, raportowania, ujawniania szczegółów działalności banków i firm na rynku instrumentów terminowych). Współpracował również z nadzorcami rynków ubezpieczeniowych i rynków papierów wartościowych w poszczególnych krajach. Miało to na celu zidentyfikowanie wyzwań, które tworzyły rozwój konglomeratów finansowych. Pierwotnie współpracowano w ramach Komisji Trójstronnej – zasiadali w niej przedstawiciele trzech sektorów (ubezpieczeniowego, bankowego oraz papierów wartościowych). W 1996 r. jej miejsce zajęło Wspólne Forum ds. Konglomeratów Finansowych (Joint Forum on Financial Conglomerates – JFFC), utworzone pod patronatem Komitetu Bazylejskiego, IOSCO i IAIS²¹. Forum ma za zadanie dopracować sposoby ułatwiania wymiany informacji między nadzorcami oraz wzmocnić ich współpracę, a także opracowywać zasady, które uczynią nadzór nad konglomeratami bardziej efektywnym. Prace JFFC wspierane są przez Sekretariat Komitetu Bazylejskiego.

Komitet współpracuje z innymi instytucjami również nad techniczną i rachunkową stroną funkcjonowania banków. W szczególności są to: Międzynarodowy Komitet Standardów Rachunkowości (International Accounting Standards Committee), Międzynarodowy Komitet Praktyk Audytorskich (International Auditing Practices Committee), Międzynarodowa Federacja Księgowych (International Federation of Accountants) oraz Międzynarodowa Izba Gospodarcza (International Chamber of Commerce). Owocem tych prac są zalecenia dotyczące wewnątrzbankowych procedur decyzyjnych, relacji między nadzorcami bankowymi a zewnętrznymi audytorami, ujednolicenia zasad kontraktów dewizowych. Oprócz tego Komitet rozwinął kontakty z Komisją Europejską (European Commission), Europejską Federacją Bankową (European Banking Federation) oraz organizacjami regulującymi obrót papierami wartościowymi.

Komitet dąży do poszerzenia grona współpracujących krajów (co ma na celu wzbogacenie wymiany doświadczeń i uczynienie przyszłych zaleceń odpowiedniejszymi dla większej liczby krajów, bez konieczności póź-

¹⁶ *Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk*. Basel Committee on Banking Supervision, styczeń 2003 r.

¹⁷ Uwienzione zostały powstaniem wielu dokumentów, z których ostatnim był *Internal Audit in Banks and the Supervisor's Relationship with Auditors: A Survey*. Basel Committee on Banking Supervision, sierpień 2002 r.

¹⁸ *Customer due diligence for banks*, Basel Committee on Banking Supervision, październik 2001 r.

¹⁹ *Risk Management Principles for Electronic Banking*, Basel Committee on Banking Supervision, maj 2001 r.; *Management and Supervision of Cross-Border Electronic Banking Activities*. Basel Committee on Banking Supervision, październik 2002 r.

²⁰ Czego wyrazem jest dokument *Sharing of financial records between jurisdictions in connection with the fight against terrorist financing*. Basel Committee on Banking Supervision, kwiecień 2002 r.

²¹ Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzoru Ubezpieczeniowego (*The International Association of Insurance Supervisors*).

Tabela 3. Dokumenty przygotowane przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego

Rok	Nr dok.	Nazwa	Zawartość
PODSTAWOWE METODY NADZORU			
1997	30	<i>Core Principles for Effective Banking Supervision</i> (Podstawowe zasady efektywnego nadzoru bankowego)	Podstawowe zasady nadzoru
1999	61	<i>Core Principles Methodology</i> (Metodologia Podstawowych Zasad)	Przewodnik po wprowadzaniu zasad nadzoru
Adekwatność kapitałowa i konsolidacja			
1979	–	<i>Consolidated supervision of banks international activities</i> (Nadzór skonsolidowany nad międzynarodowymi operacjami banków)	Uzasadnienie potrzeby nadzoru sprawowania skonsolidowanego nad międzynarodowymi operacjami banków
1988	4	<i>International convergence of capital measurement and capital standards</i> (Międzynarodowa konwergencja pomiaru kapitału i standardów kapitałowych)	Tzw. Bazylejska umowa kapitałowa
1991	–	<i>Proposals for the inclusion of general provisions/general loan-loss reserves in capital</i> (Propozycje włączenia zabezpieczeń/rezerw na kredyty stracone do kapitału)	Uzasadnienie wprowadzenia poprawki do Umowy Kapitałowej w 1991 r.
1999	50	<i>A new capital adequacy framework</i> (Nowa metodologia adekwatności kapitałowej)	Propozycja nowego podejścia do adekwatności kapitałowej
Zarządzanie ryzykiem kredytowym			
1982	1	<i>Management of banks international lending</i> (Zarządzanie pożyczkami międzynarodowymi)	Monitorowanie i pomiar ryzyka rynkowego
1991	8	<i>Measuring and controlling large credit exposures</i> (Pomiar i controlling dużych kredytów)	Analiza problemów związanych z koncentracją ryzyka kredytowego
1992	–	<i>Asset transfers and securitization</i> (Transfer aktywów i sekurytyzacja)	Poglądy nadzoru na temat transferu i sekurytyzacji aktywów
1999	46	<i>Sound practices for banks interactions with highly leveraged institutions</i> (Zasady dobrej praktyki bankowej w zakresie kontaktów z instytucjami o wysokiej dźwigni)	Analiza kontaktów banków z instytucjami o wysokiej dźwigni
2000	74	<i>Best practices for credit risk disclosure</i> (Najlepsze praktyki w zakresie ujawniania ryzyka kredytowego)	Promuje zwiększenie ujawniania informacji dotyczących ryzyka kredytowego
2000	75	<i>Principles for the management of credit risk</i> (Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym)	Najlepsze praktyki dotyczące monitoringu, zarządzania i kontroli
Zarządzanie innymi rodzajami ryzyka			
1980	–	<i>Supervision of banks foreign exchange positions</i> (Nadzór nad pozycjami w walutach obcych)	Analiza ryzyka operacji w walutach obcych oraz nadzór nad nim
1986	3	<i>The management of banks off-balance-sheet exposures</i> (Zarządzanie pozycjami pozabilansowymi)	Ryzyko w operacjach pozabilansowych
1988	5	<i>Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money-laundering</i> (Przeciwdziałanie wykorzystaniu systemu bankowego w procederze prania brudnych pieniędzy)	Zasady ograniczające ryzyko wykorzystania banków w przestępstwach
1989	6	<i>Risks in computer and telecommunication systems</i> (Ryzyko informatyczne i telekomunikacyjne)	Analiza ryzyka wynikającego z korzystania z komputerów i systemów telekomunikacyjnych
1997	29	<i>Principles for the management of interest rate risk</i> (Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej)	12 zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej
1998	35	<i>Risk management for electronic banking and electronic money activities</i> (Zasady zarządzania ryzykiem w bankowości elektronicznej oraz operacjach pieniądzem bezgotówkowym)	Zalecenia dotyczące zarządzania ryzykiem w bankowości elektronicznej
1998	40	<i>Framework for internal control systems in banking organisations</i> (Struktura systemów kontroli wewnętrznej w instytucjach bankowych)	13 zasad kontroli wewnętrznej
1999	56	<i>Enhancing corporate governance for banking organisations</i> (Nadzór właścicielski w instytucjach bankowych)	Problemy w zakresie nadzoru właścicielskiego oraz wskazówki ich rozwiązania
2000	69	<i>Sound practices for managing liquidity in banking organisations</i> (Zasady dobrej praktyki bankowej w zakresie zarządzania płynnością w instytucjach bankowych)	14 zasad efektywnego zarządzania płynnością
2000	73	<i>Supervisory guidance for management of settlement risk in foreign exchange transactions</i> (Zarządzanie ryzykiem w transakcjach zagranicznych)	Zalecenia dotyczące zarządzania ryzykiem transakcji zagranicznych
2001	82	<i>Risk Management Principles for Electronic Banking</i> (Zasady zarządzania ryzykiem w bankowości elektronicznej)	Ryzyko płynące z wykorzystywania elektronicznych kanałów dystrybucji usług oraz sposoby jego ograniczania
2002	93	<i>Management and Supervision of Cross-Border Electronic Banking Activities</i> (Zarządzanie i nadzór nad zagranicznymi operacjami w bankowości elektronicznej)	Ryzyko płynące z wykorzystywania elektronicznych kanałów dystrybucji usług oraz sposoby jego ograniczania
2003	96	<i>Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk</i> (Zasady dobrej praktyki w zakresie zarządzania i nadzoru nad ryzykiem operacyjnym)	Metodologia efektywnego zarządzania i nadzoru nad ryzykiem operacyjnym
Przejrzystość i rachunkowość			
1998	41	<i>Enhancing bank transparency</i> (Wzmacnianie przejrzystości banków)	Zalecenie dotyczące ujawniania sprawozdań finansowych
1999	55	<i>Sound practices for loan accounting and disclosure</i> (Zasady dobrej praktyki bankowej w zakresie księgowania kredytów i udostępniania informacji o kredytach)	Zalecenie dotyczące księgowania kredytów i ujawniania związanych z nimi informacji

ZAAWANSOWANE METODY NADZORU			
Zarządzanie ryzykiem pochodnych i innych instrumentów pozabilansowych			
1994	13	<i>Risk management guidelines for derivatives</i> (Wytuczne dotyczące zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych)	Zasady promujące ostrożne zarządzanie ryzykiem instrumentów pochodnych
1998	39	<i>Framework for supervisory information about derivatives and trading activities</i> (Struktura informacji nadzorczych o działalności w zakresie instrumentów pochodnych)	Wytuczne ułatwiające dostęp do informacji o handlu instrumentami pozabilansowymi
1999	48	<i>Recommendations for public disclosure of the trading and derivatives activities of banks and securities firms</i> (Rekomendacje dotyczące ujawniania informacji o obrocie instrumentami pochodnymi przez banki i firmy sekurytyzacyjne)	Najlepsze praktyki ujawniania informacji dotyczących instrumentów pozabilansowych w raportach rocznych
1999	64	<i>Trading and derivatives disclosures of banks and securities firms</i> (Ujawnione informacje o działalności i instrumentach pozabilansowych banków oraz firm sekurytyzacyjnych)	Informacje nt. działalności i instrumentów pozabilansowych ujawnione przez banki międzynarodowe i firmy sekurytyzacyjne w 1998 r.
Adekwatność kapitałowa			
1995	17	<i>An internal model-based approach to market risk capital requirements</i> (Podejście statystyczne do wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego)	Wykorzystanie modelu Value at Risk do obliczania wymogów kapitałowych dotyczących ryzyka rynkowego
1996	25	<i>Interpretation of the Capital Accord for the multilateral netting of forward value foreign exchange transactions</i> (Interpretacja Umowy Kapitałowej dla nettingu wielostronnego w transakcjach forward)	Plan wprowadzenia Umowy Kapitałowej w bankach biorących udział w wielostronnym nettingu transakcji forward
1996	22	<i>Supervisory framework for the use of „backtesting” in conjunction with the internal models approach to market risk capital requirements</i> (Struktura testowania wykorzystania modeli wewnętrznych wymogów kapitałowych wynikających z ryzyka do szacowania rynkowego)	Metodologia testowania adekwatności modeli pomiaru ryzyka rynkowego
1996	23	<i>Overview of the Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks</i> (Przegląd poprawek Umowy Kapitałowej w związku z uwzględnieniem ryzyka rynkowego)	Opis poprawek Umowy Kapitałowej z 1988 r.
1996	24	<i>Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks</i> (Poprawka Umowy Kapitałowej uwzględniająca ryzyko rynkowe)	Szczegółowa metodologia wprowadzenia wymogów kapitałowych związanych z ryzykiem rynkowym
NADZÓR MIĘDZYNARODOWY			
Konkordat i minimalne standardy			
1983	–	<i>Authorisation procedures for banks” foreign establishments</i> (Procedury autoryzacji zagranicznych jednostek bankowych)	Rekomendacje ograniczające ryzyko związane z tworzeniem zagranicznych jednostek bankowych
1983	2	<i>Principles for the supervision of banks” foreign establishments</i> (the „Concordat”) (Zasady nadzoru nad zagranicznymi jednostkami bankowymi – Konkordat)	Zasady nadzoru nad zagranicznymi jednostkami bankowymi przez kraj goszczący i macierzysty
1990	7	<i>Information flows between banking supervisory authorities</i> (Supplement to the Concordat) (Przepływ informacji między władzami nadzorczymi – supplement do Konkordatu)	Przepływ informacji między nadzorami bankowymi różnych krajów
1992	10	<i>Minimum Standards for the supervision of international banking groups and their cross-border establishments</i> (Minimalne standardy nadzoru nad międzynarodowymi grupami bankowymi i ich transgranicznymi przedsięwzięciami)	Minimalne standardy nadzoru nad międzynarodowymi grupami bankowymi
1996	27	<i>The supervision of cross-border banking</i> (Nadzór nad bankowością transgraniczną)	29 rekomendacji zmniejszenia przeszkód dla nadzoru nad bankowością międzynarodową
Relacje z innymi nadzorcami rynku finansowego			
1990	7	<i>Exchanges of information between banking and securities supervisors</i> (Wymiana informacji między bankami i władzami nadzorczymi)	Przegląd sposobów wzmocnienia bezpieczeństwa przepływu informacji
1996	26	<i>Basel/IOSCO Joint Statement for the Lyon Summit</i> (Wspólne oświadczenie Komitetu Bazylejskiego i IOSCO na szczycie w Lyon)	8 zasad wspólnego nadzoru nad zdywersyfikowanymi grupami finansowymi
1998	–	<i>Joint Forum on financial conglomerates</i> (Wspólne forum ds. Konglomeratów finansowych)	Informacje o wynikach prac <i>Wspólnego Forum ds. Konglomeratów Finansowych</i>
Inne zagadnienia nadzoru międzynarodowego			
1989	–	<i>The relationship between bank supervisors and external auditors</i> (Relacje między władzami nadzorczymi a zewnętrznymi audytorami)	Zalecenia mające na celu zacieśnienie współpracy między władzami nadzorczymi a audytorami zewnętrznymi
1992	–	<i>The insolvency liquidation of a multinational bank</i> (Likwidacja niewypłacalności wielonarodowych banków)	Wnioski z przypadku banku BCCI
1998	–	<i>Deposit protection schemes in the member countries of the Basel Committee</i> (Ochrona depozytów w krajach członkowskich Komitetu Bazylejskiego)	Streszczenie rozwiązań w zakresie depozytów w krajach G-10 i Luksemburgu
2001	–	<i>History of the Basel Committee and its membership</i> (Historia Komitetu Bazylejskiego)	Historia
2002	92	<i>Internal Audit in Banks and the Supervisor’s Relationship with Auditors: A Survey</i> (Audyty wewnętrzne w bankach i relacje między władzami nadzorczymi a audytorami)	Zalecenia zacieśnienia współpracy między władzami nadzorczymi a audytorami w celu zwiększenia efektywności ich pracy

* Oprócz tego Komitet wydał wiele innych dokumentów, które jednak zostały już zastąpione i mają znaczenie tylko historyczne. Ponadto z zestawienia wyłączono dokumenty podlegające obecnie konsultacjom.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych na stronie www.bis.org.

niejszych modyfikacji wynikających z uwarunkowań lokalnych), Komitet stale zachęca do współpracy między nadzorcami, zarówno należącymi do Komitetu, jaki i z innych. Wykorzystuje do tego dokumenty, które zawierają m. in. ogólne informacje na temat prowadzonych prac.

W wielu przypadkach władze nadzorcze z krajów nienależących do G-10 włączyły się do prac Komitetu pod presją publiczną.

Kontakty między władzami nadzorczymi są częste dzięki odbywającym się co dwa lata, z reguły w Bazylei, Międzynarodowym Konferencjom Nadzoru Bankowego (International Conference of Banking Supervisors). Jak dotąd odbyło się 12 konferencji²².

Komitet Bazylejski utrzymuje także kontakty z innymi stowarzyszeniami nadzoru bankowego. Są to: Stowarzyszenie Nadzoru Bankowego Rajów Podatkowych (Offshore Group of Banking Supervisors), Stowarzyszenie Amerykańskich Nadzorców Bankowych (Association of Bank Supervisors of the Americas), stowarzyszenia nadzorcze z Wysp Karaibskich, krajów arabskich, z Półwyspu Indyjskiego należących do SEANZA²³, z południowo-wschodniej Azji i Australii, ze Środkowo-Wschodniej Europy, z Afryki oraz środkowej Azji. Komitet pomaga tym organizacjom poprzez dostarczanie odpowiedniej dokumentacji, uczestniczenie w spotkaniach, wsparcie ze strony Sekretariatu, organizowanie spotkań dyrektorów w celu koordynacji przyszłych prac.

Dzięki konferencjom międzynarodowym i współpracy z różnymi grupami zasady tworzone przez Komitet są szeroko stosowane. Duża liczba krajów spoza G-10 stosuje fundamentalną zasadę, że żadne międzynarodowe przedsięwzięcie bankowe nie może wymknąć się spod nadzoru. W wyniku wysiłków Komitetu obecnie istnieje tylko kilka miejsc na świecie, gdzie banki są zakładane i działają bez zwracania szczególnej uwagi na normy nadzorcze. Nie oznacza to jednak, że w pozostałych miejscach funkcjonują według *stricte* określonych odgórnie zasad – wprost przeciwnie, nadzory w poszczególnych państwach są niezależne. Rozwój kontaktów między nadzorcami z różnych krajów niejednokrotnie pomógł w rozwiązaniu problemów dotyczących pojedynczych banków.

Dzięki swoim działaniom Komitet ma znaczny udział w promowaniu zasad efektywnego nadzoru na całym świecie.

²² Pierwsze spotkanie odbyło się w Londynie w 1979 r., ostatnie we wrześniu 2002 r. w Cape Town na zaproszenie Banku Rezerw Afryki Południowej (South Africa Reserve Bank).

²³ Organizacja powstała w 1956 r. w celu zapewnienia wykwalifikowanego personelu dla południowoazjatyckich banków.

Organem Komitetu funkcjonującym między jego zjazdami jest Sekretariat. Działa on przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei (Bank for International Settlements). Składa się z dwunastu członków, pracowników instytucji nadzorczych, delegowanych przez nie czasowo. Oprócz obsługiwanego Komitetu i jego podkomitetów eksperckich Sekretariat zajmuje się doradztwem dla władz nadzorczych całego świata. Ponadto dba, by wszystkie zainteresowane władze nadzorcze spoza krajów należących do G-10 były stale informowane o pracach Komitetu. W związku z tym co dwa lata przygotowuje raport na temat postępów w nadzorze bankowym. Do niedawna Komitet prowadził warsztaty związane z nadzorem bankowym. Od 1987 r. Sekretariat organizuje corocznie seminaria dla młodych nadzorców bankowych. Uczestniczą w nich przedstawiciele około 35 krajów z całego świata. Dodatkowo przeprowadził kilku – organizowanym już w poszczególnych państwach – warsztatów oraz prowadził spotkania organizowane przez organizacje regionalne.

W 1999 r. Bank Rozrachunków Międzynarodowych wspólnie z Komitetem powołał Instytut Stabilności Finansowej (Financial Stability Institute – FSI) w celu opracowania i rozwijania wieloszczeblowego programu edukacji z zakresu bankowości i nadzoru. Sekretariat nadal jest zaangażowany w pomoc w umacnianiu metod nadzoru na całym świecie, za pośrednictwem coraz większej liczby organizowanych przez FSI konferencji, seminariów i warsztatów.

Wnioski

Jak wynika z powyższych rozważań, Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego jest instytucją o bogatym dorobku oraz ugruntowanej pozycji w międzynarodowym systemie bankowym. Podjęte przezeń działania przyniosły sukces w postaci stabilności i bezpieczeństwa sektora bankowego. Mimo to członkowie Komitetu nie zakończyli swoich prac, a wręcz przeciwnie – w związku z ciągłym postępem w dziedzinie finansów i bankowości jeszcze intensywniej poszukują nowych rozwiązań. W ciągu kilkudziesięciu lat Komitet stał się ogromnym autorytetem. Sprawia to, że propozycje Komitetu wprowadzane są stopniowo we wszystkich systemach bankowych, a dzięki temu maleje ryzyko w systemie bankowym.